

REPORTAGE

Bericht uit Meensel-Kiezegegem | ‘Zou Dehaene getwitterd hebben? Ik denk het niet’

10

2

©Karoly Effenberger

RIK VAN PUYMBROECK

25 mei 2024 01:00

Sinds drie jaar woont De Tijd-journalist Rik Van Puymbroeck in Meensel-Kiezegegem, en in zijn eigen dorp sprak hij de voorbije maanden met zijn burens. Over de verkiezingen van 9 juni, over de bezorgdheden en over de afstand tot Brussel.

Sommige mensen in de buurt hadden het al gemerkt. Meensel-Kiezegem, dit kleine dorp dat exact tweehonderd jaar geleden ontstond door de fusie van de twee delen, verscheen precies vaak in de dagelijkse De Tijd-rubriek 'Nergens zonder weg'. Maar niemand belde ooit aan de deur. Niemand vroeg verantwoording. Men laat elkaar met rust. En rust, daaraan is hier geen gebrek.

Ooit waren er 27 cafés. 'In Meensel alleen, hè', zegt iemand. 'Misschien zelfs meer. In elke living stond wel een bak bier klaar. Dat waren eigenlijk allemaal cafés.' Nu zijn er nog twee: Café Boerenhof in Meensel en 't Klein Verlet in Kiezegem. Zoals er twee kerken zijn. Al werd in één ervan vorig jaar de laatste mis opgedragen. Er is geen kruidenier. Geen bakker, geen slager. Wel één apotheek. Bij schapenfokkerij Wollekes kan je in het weekend 's avonds eten, er is Museum44 en er is een kantoor van Fintro.

©Karoly Effenberger

Boven die bank kwam ik drie jaar geleden toevallig wonen. De naam van het dorp was niet vreemd. Tussen haakjes wordt het vaak bij Eddy Merckx vermeld. Hij werd hier in 1945 geboren. Dat was één jaar na een gebeurtenis waarover Maurice De Wilde ooit een heel tv-programma maakte en dat vorig jaar in de 'Canon van Vlaanderen' werd opgenomen als 'Het drama van Meensel-Kiezegem'. 'Op 11 augustus 1944 omsingelden Duitse soldaten en Vlaamse collaborateurs het Vlaams-Brabantse dorpje Meensel-Kiezegem. 71 bewoners werden gedeporteerd naar het Duitse concentratiekamp Neuengamme. Slechts acht keerden levend terug.'

Vorige week viel een infobrochure van 32 bladzijden op blinkend papier in de brievenbus. Omdat het straks tachtig jaar geleden is wat zich hier afspeelde, is 2024 een herdenkingsjaar. Met expo's, een oorlogswandeling, een oorlogsquiz, een receptie voor vijf jaar Museum44, een herdenkingstocht aan 't Klein Verlet en op 11 augustus een plechtigheid. 'Want als we het vergeten, gebeurt het opnieuw', lees je in vette letters.

TIP

De hoofdpunten van vandaag, leest u in De Tijd Avond.
Uw dagelijkse round-up van de actualiteit.

IK SCHRIJF ME IN

Elke dag (ma.-vrij.) via e-mail - Uitschrijven in één klik

Maandelijks budget

Wat denkt dit dorp, vroeg ik me begin dit jaar af. Ik herinner me 24 november 1991 nog. Later op de avond werd dat Zwarte Zondag door de doorbraak van het Vlaams Blok, maar dat zag je al vroeg in de namiddag bij de allereerste uitslag. In Waarschoot werd voor het eerst een test gedaan met elektronisch stemmen. Als enige Vlaamse dorp. En ook daar scoorde het Vlaams Blok al goed. Waarschoot? Vanwaar kwam die boosheid, vroegen we ons toen af. Een vraag die 33 jaar later opnieuw gesteld wordt. Op 9 juni zijn er verkiezingen en we kennen de peilingen. Zit de boosheid ook in dit kleine dorp?

'De verkiezingsuitslag is altijd het resultaat van de vorige regering', zegt Eric. Dat is een pseudoniem. Als dit in de krant komt, wil Eric dat liever anoniem. Het is maart nog, hij schoffelt wat in zijn tuin. Dat de lente lang op zich zal laten wachten, weten we nog niet. Eric vergelijkt het land graag met een gezin. 'Ik heb een maandelijks budget. Daar doen we inkopen mee. Is er aan het einde van de maand over, dan kan ik andere mensen helpen. Is het op, dan niet. Zo zou een land ook moeten werken.'

Hij vertelt het als verwijzing naar de instroom van mensen van andere origine. Niet dat hij zelf ooit zou overwegen voor het Vlaams Belang te stemmen. 'Die partij bestaat hier niet. In 2018 had ze zelfs geen lijst in Tielt-Winge.' Maar hij kent de peilingen en volgt het nieuws. 'Ik hoor dat op mijn werk. De tijd is voorbij dat alleen laaggeschoolden extreemrechts stemden. Op alle niveaus hoor je dat nu. Waarom? Leg het maar eens uit aan de mensen als je weer een Vivaldi-regering maakt en de kleinste partij de premier mag leveren. Mensen stemmen dan uit protest. Niet noodzakelijk voor iets, maar wel tegen.'

De Tijd polst naar het ongenoegen van de Vlaming

De kiezer is boos en maakt zich zorgen. Over de koopkracht en de huizenprijzen. Over de zorg. En over criminaliteit en migratie. In de reeks 'Het Ongenoegen' zoekt De Tijd in aanloop naar de verkiezingen uit of de boosheid terecht is.

De paradox is sowieso dat meer kwaadheid hervormen moeilijker maakt.

Volg de reeks en ander verkiezingsnieuws in ons dossier.

Halalmaaltijden

Anna is twintig. Onze woningen liggen 14 huisnummers van elkaar, maar ik zag Anna nooit eerder. In een dorp kan je anoniem wonen en Anna zit trouwens op kot in Leuven. Daar studeert ze filosofie. Ze is geëngageerd, dezer dagen bezet ze mee de campus voor de Palestijnse zaak. 'Ze had altijd al een groot rechtvaardigheidsgevoel', zegt haar papa David, een uit Brugge afkomstige bedrijfsrevisor van 45. 'Hoewel ik het niet eens ben met alles waar Anna voor staat, vind ik het knap dat ze zich engageert. Ze heeft een visie, we discussiëren graag over politiek.'

'Ik heb papa en mama we al een beetje verlinkst', zegt ze glimlachend. 'Natuurlijk neem je als kind veel van hen over. Maar plots sloeg dat bij mij om. Waarom? Dat is moeilijk te zeggen. Ik herinner me wel dat we ooit, in het vijfde middelbaar, tijdens de les geschiedenis de stemtest van Het Nieuwsblad deden. De vraag was of er op school, naast gewone maaltijden, ook halalmaaltijden moesten worden aangeboden. Ik vond dat logisch, je doet er niemand kwaad mee, het is gewoon een extra aanbod. Maar ik bleek met die mening bijna alleen te staan. Achteraf gezien was dat een soort *turning point*'

Mensen die voor het Vlaams Belang stemmen doen dat volgens mij vanuit eenzelfde verontwaardiging als ik, die voor de PVDA zal stemmen.

ANNA, 20 JAAR

Erg gemakkelijke jaren heeft ze niet achter de rug, maar na haar transitie is Anna een fiere jonge vrouw die opkomt voor haar idealen. Ze is actief bij Comac, de studentenvereniging van de PVDA, de voorbije maanden kwam ze regelmatig op straat. 'Dat vind ik belangrijk. Ik ben een fan van de stemplicht, maar soms lijkt het alsof stemmen niet veel uithaalt en dat je meer bereikt door je stem te laten horen op straat.'

Als transpersoon speelt haar identiteit zeker een rol in de bezorgdheden waar ze voor staat. 'Op het eerste gezicht lijkt dat niet politiek, maar voor mij hangt het er wel aan vast. Ook in deze campagne gaat het erover, en alles is politiek. Niet dat ik denk dat ik, mocht het Vlaams Belang na 9 juni aan de macht komen, meteen in de problemen zou komen. Maar ik lig er wel wakker van. Een tijdje geleden raakte ik in de *fakbar* aan de praat met een jongen die fan was van Tom Van Grieken. Op zich geen slechte kerel, maar hij had wel heel erg de

Amerikaanse mentaliteit, die denkt dat scholen transpersonen en het hele wokeverhaal willen opdringen. (*grijnst*) Nu waren we allebei al een beetje aangeschoten, veel herinner ik me er niet van.'

'Van die antiwokecampagne ben ik sowieso geen fan, het is een heel gemakkelijk target om mensen slechtgezind te maken en ondertussen niets aan de echte problemen te veranderen. Maar wat me vooral opvalt, is dat de mensen die voor het Vlaams Belang stemmen dat volgens mij vanuit eenzelfde verontwaardiging doen als bijvoorbeeld ik die voor de PVDA zal stemmen. Ook zij willen een betere wereld. Alleen zijn hun oplossingen en manieren om die te bereiken anders.'

Geen knijt gedaan

Als ze drie strijdpunten moet opnoemen, wat zijn die dan? 'Een eerlijker belastingapparaat met een miljonairstaks, betere arbeidsomstandigheden, de herfinanciering van het hoger onderwijs en bijvoorbeeld beter betaalbare koten. Ik heb het geluk uit een geprivilegieerd milieu te komen, maar ik ken veel mensen voor wie het inschrijvingsgeld en de hoge huurprijzen verder studeren misschien onmogelijk maken. En ten slotte Palestina', zegt Anna.

Dat lijkt op meer dan drie strijdpunten, maar aan zijn keukentafel verslikt David De Schacht zich niet in zijn koffie. Hij kent zijn dochter. 'Ze was nog jong toen ze 'Das Kapital' van Marx in het Engels las. Niet dat ik dat in huis had, nee. Toen ik 18 was en voor het eerst mocht stemmen, zal dat wellicht voor de VLD geweest zijn. Eerder centrumrechts, en daar gaat mijn hart nog altijd het meest naartoe. Ware het niet dat ik vind dat ze de voorbije jaren geen knijt gedaan hebben.'

Zelfs al heb ik economisch sympathie voor veel van de standpunten van de N-VA, het land splitsen zou gewoon absurd zijn.

DAVID DE SCHACHT, 45 JAAR

Dat is zijn analyse. Toen de regering-De Croo op 1 oktober 2020 begon, in dat moeilijke coronajaar, had hij nog hoop. 'Wij gaan voor u zorgen', was het mantra van Vivaldi. 'Maar wat is de voorbije drie jaar veranderd? Ik zou het niet weten. Het begrotingstekort is opgelopen. De fiscale hervorming die men aankondigde, kwam er niet. De pensioenen zijn onbetaalbaar, zegt men al jaren, maar wat is eraan gedaan? De onderwijsstatistieken tonen dat het niveau blijft dalen. Ik heb niemand zien opstaan met

een visie voor de komende tien tot twintig jaar. 25 jaar geleden was dat naar mijn gevoel toch anders. Natuurlijk bestonden toen geen sociale media en was er veel minder profileringsdrang. Maar zou Jean-Luc Dehaene getwitterd hebben? Ik denk het niet. We willen toch niet geleid worden door boodschappen op korte termijn?'

Nee, hij haakt niet af. Maar hij ziet veel gekke dingen. 'Ik speelde met het idee om in onze tuin een windmolen te plaatsen. Wel, de gemiddelde doorlooptijd voor een vergunning is acht jaar. Komaan.' Arthur, zijn zoon van 18, haalde zijn rijbewijs en moest zich na een jaar dus aanbieden voor het zogenaamde terugkommoment. 'Een rijbewijs is Belgisch, maar dat terugkommoment moet alleen in Vlaanderen. Niet in Brussel of Wallonië. België is te klein om het te splitsen. Zelfs al heb ik economisch sympathie voor veel van de standpunten van de N-VA, maar met dat idee ga ik helemaal niet akkoord. Dat zou gewoon absurd zijn.'

Hij maakt zich zorgen over betaalbaar wonen voor de jonge generatie van nu. 'Als ze door hun ouders niet gesponsord worden, is dat bijna onmogelijk.' En van groot belang vindt hij de toegang tot psychologische zorg. 'Twintig sessies worden terugbetaald, dat is heel weinig voor mensen die het financieel niet breed hebben. Zorg voor visie en prioriteiten. Een premie van 5.000 euro voor elektrische auto's? Voor mensen die zich een wagen van 40.000 euro kunnen permitteren? Zou men niet beter eerst zorgen dat het openbaar vervoer op niveau is? Probeer vanuit dit dorp maar eens met de bus naar Leuven te gaan.'

Gelegaliseerde diefstal

51 kilometer is het vanuit onze straat - die voor de fusies van 1977 toen Meensel-Kiezegem opging in Tielt-Winge trouwens de Dorpstraat heette - tot aan de Wetstraat 16. Op vrijdagochtend 54 minuten rijden, toont Waze. In de hoofden lijkt het verder. 'Brussel is ver en niet ver,' zegt David, 'maar op politiek vlak hebben ze geen besef wat hier leeft.'

'In Brussel zijn ze de kleine man aan het *doodpitsen*', zegt een andere man. Hij wil anoniem blijven, maar dat hij op 9 juni voor het Vlaams Belang zal stemmen, daar maakt hij geen geheim van. Net zomin als zijn vrouw. Er is veel boosheid. Om een boete van 63,01 euro voor een snelheidsovertreding van 4 kilometer per uur. Om de stikstofnormen. Om de te hoge belastingen. 'In de middeleeuwen moest je 50 procent afstaan, maar dan wist je dat je 50 procent overhield. Nu pakken ze veel meer af. Ik vind dat gelegaliseerde diefstal. Van de mensen die werken, pakken ze het meest af. Het zijn zakkenvullers.'

Zij zijn vijftigers en werkten altijd hard. Dat doen ze nog. 'Maar zet de tv of de radio aan en het enige wat je hoort, is: genieten. Ook de overheid promoot dat. Men zet mensen ertoe aan zo weinig mogelijk te werken en zo veel mogelijk te profiteren van het systeem. De migranten die ze aantrekken, zien dat ook. Het gevolg? Die doen net hetzelfde en krijgen allerlei privileges. Ze willen de taal niet leren en moeten aan het loket in het gemeentehuis in het Engels geholpen worden. Als ik in Wallonië naar het gemeentehuis ga, zal ik ook Frans moeten spreken. Dat is logisch. Waarom zij dan niet? Maar als ik dat zeg, ben ik een racist. Wel, dan zijn die mensen die naar hier komen en zich niet willen aanpassen, zelf racistisch.'

©Karlo Effenberger

Stem Stout Caroline

Een paar weken geleden werd tegen de muur van het ontmoetingscentrum, de oude school van Meensel, een officieel aanplakbord voor de verkiezingen geplaatst. Stilaan verschenen alle partijen. Van nummer 1 over 'Stem Stout Caroline' tot het laatste bord waarop 'Overige partijen' staat. Daarop één affiche: die van Voor U en de Europese kandidate Anna die opvallend gedecolleteerd voor 'Een Transparant Europa' gaat. Op de hoek van het gebouw, waar in de namiddag Okra komt kaarten, staan de namen van de slachtoffers van de razzia van 1944. Craeninckx, Beddegenoots, Trompet, noem maar op. Zoals hun namen ook op het kerkhof van Meensel te vinden zijn, op witte kruisjes die boven lege graven staan. Hun lichamen keerden niet terug uit Neuengamme.

'Als iemand me vraagt waar ik geboren ben, zeg ik altijd: 'Kom ik zal het u tonen, ge moet uw vest niet aandoen', zegt Guy Hendrickx. 'In de hoek van de zaal, waar vroeger 'de goei plaats' was, stond mijn wieg.' Hij is 89, hij wordt negentig op 9 juli, hij was dus tien in 1944. Als zoon van de onderwijzer woonde hij in het huis aan deze vroegere school, het was hier dat de door de Duitsers en de collaborateurs opgepakte mannen van het dorp werden samengebracht. Hij zag het uit het raam en Guy kan uren vertellen over die dag. Over hoe de oplopende weg van Meensel naar Kiezegem ooit echt een enorme grens was. 'Zelfs het dialect is anders', zegt hij. 'In Kiezegem zeggen ze *oaker* tegen een emmer. In Meensel zeggen we *iemer*.'

Guy Hendrickx. ©Karoly Effenberger

Ik heb altijd gezegd dat Meensel-Kiezegem het Midden-Oosten van Brussel was. De afstand was altijd groot.

GUY HENDRICKX, 89 JAAR

het museum naar de foto's kijk en ik zie op oude klasfoto's jongens staan die samen in de klas zaten en van wie de ene later in het verzet zat en de andere bij de collaborateurs kwam, kan ik maar één ding concluderen. Niets menselijks is ons vreemd.'

Wat Guy bedoelt, is dat het nest waaruit je voortkomt en de opvoeding veel bepalen. Maar ook dat mensen keuzes maken. Soms voor idealen. Soms voor hun eigen leven.

Smeltpunt

De voorbije drie jaar deed ik mijn inkopen meestal in een supermarkt in de buurgemeente Glabbeek. Of al eens aan het Gouden Kruispunt, op 5 kilometer van hier, waar je álles vindt: eten, meubels, kleren, schoenen, een Brico. Wie wil, kan leven op dit smeltpunt van grote

Hij is van Meensel, het dorp waar dus vooral het verzet sterk stond. Hij was wel misdienaar in Kiezegem, maar slechts één keer in zijn leven ging hij naar Kiezegem kermis. Nochtans maar 1 kilometer verderop. 'Dat was in het jaar dat ik afgestudeerd was als onderwijzer. Mijn vader vond het goed dat ik er mijn gezicht liet zien. Als een jongen van Meensel verliefd werd op een meisje uit Kiezegem, dan was dat niet evident. Of een jongen uit Kiezegem die een meisje uit Meensel wilde? Die moest zijn best doen, hoor, om te bewijzen dat het hem menens was.'

Guy woont vandaag 500 meter verderop, maar Meensel verliet hij dus nooit. Hij trouwde met een meisje uit Meensel, zijn vrouw overleed vorig jaar. Hij is actief betrokken bij het museum dat op eenvoudige, maar zeer ontroerende manier die vreselijke dagen van 1944 herdenkt.

'Ik heb altijd gezegd dat Meensel-Kiezegem het Midden-Oosten van Brussel was. De afstand was altijd groot. Als je een brief naar de provincie moest sturen, toen nog in de Eikstraat 22 in Brussel, moest je veertien dagen wachten op een antwoord. Natuurlijk is er veel veranderd in vergelijking met tachtig jaar geleden, maar het drama krijg je uit dit dorp nooit weg. Als ik in

baanwinkels en ketens.

Maar wat ik er nooit kocht, zijn appels. Dat zou zonde zijn in hartje Hageland, fruitstreek. De appel- en perenbomen zomen hier de kronkelende wegen af. Fruit Vanhellemont in de Heibosstraat is een van de grote fruitteeltbedrijven. Met een eigen winkel. Daarin staat meestal Jeannine Nijs. Ze is 75, samen met haar man André Vanhellemont stichtte ze het bedrijf in 1969. Intussen zijn ook de zonen Gert en Mario mee aan boord. Ze hebben ook een streekproductenwinkel in Tienen, daar werkt kleindochter Kaat mee. Opvolging, zeker.

Maar wat met de toekomst? Ze hebben zo'n 52 hectare met appel- en perenbomen, via de fruitveiling gaat hun fruit de wereld rond. 'Maar in de loop van de jaren is het steeds moeilijker geworden te concurreren met onze omringende landen', zegt Jeannine. 'Er gelden voor iedereen Europese normen, dat klopt. Maar België wil altijd beter zijn. We willen de top van de wereld zijn, met strengere bemestingsnormen en strengere controles op de voedselveiligheid. En daardoor zijn we inderdaad beter. Maar er hoort een prijskaartje bij, waardoor de concurrentie onmogelijk wordt.'

Er zijn hier wel eens politici op bezoek geweest en dan knikken die begrijpend. Maar zodra ze in Brussel zijn, zijn ze alles vergeten.

JEANNINE, 75 JAAR

Als fruittelers zijn ze niet zo betrokken bij het stikstofverhaal, zegt ze, maar Jeannine was altijd geëngageerd in landbouwkringen. 'Ik ken de bezorgdheden van de landbouwers. Die mensen hebben altijd inspanningen gedaan en willen dat nog doen. Maar Zuhail Demir wil dat, met oogkleppen, veel te snel doorduwen. Er zijn hier wel eens politici op bezoek geweest en dan knikken die begrijpend. Maar zodra ze in Brussel zijn, kruipen ze weer in een ivoren toren en zijn ze alles vergeten, heb ik het gevoel.'

Ooit was Jeannine zelf lokaal politiek actief. Zes jaar zat ze, voor de VLD, in de gemeenteraad in Tielt-Winge. In de oppositie. 'Maar dat was niets voor mij. Soms zat je hele avonden te vergaderen over een goed voorstel van de meerderheid. Iedereen was het ermee eens, maar aan het eind was de conclusie toch: 'We gaan ons als oppositie onthouden.' Ik ben opgestaan en heb gezegd: 'Ik had vanavond beter mijn strijk gedaan.'

We mogen televoten voor het Eurovisiesongfestival, maar we mogen niets zeggen over buitenlandse politiek? Oorlog is moord.

OCTAAF COECKELBERGHS, 67 JAAR

Ze werd herverkozen, maar liet haar mandaat aan iemand anders. 'Vraag je me nu voor wie ik ga stemmen, dan weet ik het niet. Ik weet alleen dat de mensen al die schandalen beu zijn. Theo Francken die in een bloembak pist, Vincent Van Quickenborne die dat tegen een politiecombi doet, en dan de Conner. Sympathieke gast, een flierefluiter, maar als je niet zeker bent van wat je gaat zeggen, drink u dan niet zat, hè. Gwendolyn, in een opwelling brult ze het uit dat ze uit de politiek stapt, maar een paar dagen later aanvaardt ze die ministerpost. Ook al is ze daar geschikt voor, de gewone man begrijpt dat niet.'

Zwarte zondag bis?

We stoppen nog één keer, bij het huis aan het einde van de straat waar anders ook altijd foto's en spreuken uithangen. Hier woont Octaaf Coeckelberghs, op Facebook bekend als de Blogfilosoof. Octaaf is 67, werkte in de fruitteelt en bij Belgacom en net als bij de 20-jarige Anna slaat zijn hart voor de PVDA. Zijn eigen partner staat overigens op een lijst.

Octaaf Coeckelberghs. ©Karoly Effenberger

'Maar mijn belangrijkste levensdoel is het antimilitarisme promoten', zegt hij. 'De werkende mens wil een goed inkomen, een dak boven zijn hoofd en sociale diensten die functioneren. Wat hebben wij met de oorlog in Oekraïne te maken? De politiek beslist dat we wapens leveren. Waarom hebben wij daar niets aan te zeggen? We mogen televoten voor het Eurovisiesongfestival, maar we mogen niets zeggen over buitenlandse politiek? Oorlog is moord. Gaan we elkaar allemaal uitmoorden dan?'

Natuurlijk zijn verkiezingen de kans om die stem te laten horen, maar Octaaf vraagt zich af wat 9 juni gaat veranderen. 'Wordt het een zwarte zondag bis? Ik zie weinig verschillen tussen de traditionele partijen en ik vrees dus dat we het wereldrecord regeringsvorming gaan breken. Ik hoop alleen dat we in die periode zelf niet in die oorlog betrokken worden. Natuurlijk flyer ik voor de PVDA, maar ik vind dat men absoluut ook naar de mensen moet luisteren die voor het Vlaams Belang gaan stemmen. Want dat zijn echt niet allemaal de racisten of fascisten voor wie ze versleten worden.'